

LOPEN KUNNAN KOULUJEN KRIISISUUNNITELMA

Sivistyslautakunta 17.5.2018 (§ 67)

Sisällys

1. TOIMINTA AKUUTTITILANTEESSA.....	3
1.1 Tärkeät puhelinnumerot	3
1.2 Ilmoita seuraavat asiat	3
1.3 Toiminta kriisitilanteessa.....	4
1.4 Toiminta välittömässä onnettomuus- ja vaaratilanteessa	4
2. KRIISIEN ENNALTAEHKÄISY.....	5
3. TIEDOTTAMINEN KRIISITILANTEISSA	6
3.1 Kriisiviestinnän vastuut.....	7
4. TOIMINTAMALLEJA ERI KRIISITILANTEISSA	8
4.1 Oppilaan kuolema.....	8
4.2 Opettajan tai koulun muuhun henkilökuntaan kuuluvan kuolema.....	8
4.3 Oppilaan lähiomaisen kuolema	8
4.4 Itsemurhan uhka.....	9
4.5 Itsemurha	9
4.6 Onnettomuus koulussa.....	9
4.7 Onnettomuus koulun ulkopuolella.....	9
4.8 Väkivaltatilanne koulussa	10
4.9 Välittömät tukitoimet	10
4.10 Jälkihoidon järjestäminen.....	11
5. Suunnitelmasta tiedottaminen ja koulu yhteisön henkilöstön, oppilaiden, huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttäminen.....	11
6. Suunnitelman hyväksyminen, päivittäminen, toteutumisen seuranta sekä seurantaan liittyvä kirjaaminen ja arviointi.....	11
LIITE 1 OHJE KUOLEMASTA KERTOMISEKSI KOULUILLA	12
LIITE 2 MALLEJA WILMA-VIESTEISTÄ	14
LIITE 3 KRIISITILANTEEN KÄSITTELY LASTEN KANSSA.....	15

1. TOIMINTA AKUUTTITILANTEESSA

1.1 Tärkeät puhelinnumerot

Yleinen hätänumero	112
Myrkytystietokeskus	09 471 977
Rehtori	<i>Koulu lisää numeron tähän</i>
Apulaisrehtori	<i>Koulu lisää numeron tähän</i>
Kouluterveydenhoitaja	<i>Koulu lisää numeron tähän</i>
Kuraattori	019 758 6276
Psykologi	019 758 6034
Työsuojeluvaltuutettu	050 569 1324
Sivistysjohtaja	040 330 6030
Lopen seurakunta	050 426 4100
Hyvinkään kriisikeskus	0400 755 284

1.2 Ilmoita seuraavat asiat

- Ilmoittajan henkilöllisyys
- Mitä on tapahtunut?
- Missä ja milloin?
- Kuka on tapahtuman uhri?
- Mikä on tilanne juuri tällä hetkellä?
- Onko jokin muu taho ryhtynyt toimenpiteisiin?

1.3 Toiminta kriisitilanteessa

- Jos tilanne edellyttää, soita välittömästi 112
- Tiedota rehtoria.
- Etene alla olevaa listaa niin pitkälle, että tavoitat heistä jonkun.

Nimi	Puhelinnumero
Rehtori	<i>Koulu lisää numeron tähän</i>
Apulaisrehtori	<i>Koulu lisää numeron tähän</i>
Sivistysjohtaja	040 330 6030
Työsuojelupäällikkö	019 758 6016
Työsuojeluvaltuutettu	050 569 1324

1.4 Toiminta välittömässä onnettomuus- ja vaaratilanteessa

- Tee tilanne arvio ja anna välitön ensiapu tarvittaessa
 - o Kuka hälyttää
 - o Kuka antaa apua
 - o Kuka huolehtii muista
- Hälytä apu välittömästi paikalle
- Tieto rehtorille
- Kukin opettaja huolehtii omasta ryhmästään
- Tarvittaessa poistuminen tai sisälle suojautuminen ohjeiden mukaan

2. KRIISIEN ENNALTAEHKÄISY

Kriisien ennaltaehkäisyyn pyritään yhteisten, selkeiden sääntöjen ja ohjeiden sekä myönteisen ja turvallisen ilmapiirin avulla.

Käyttämiämme keinoja ovat mm:

- esi- ja alkuopetuksen yhteistyö
- yleis- ja erityisopetuksen yhteistyö
- kummioppilas- ja tukioppilastoiminta
- koulukiusaamisen ennaltaehkäisy ja puuttuminen
- määrällisesti ja laadullisesti tehokas oppilaiden valvonta eri tilanteissa
- koko henkilökunnan vastuu yhteisöllisestä oppilashuollosta
- selkeät, valvotut ja hyvin tiedotetut pelisäännöt, joista kaikki pitävät kiinni
- yhteistyö kotien ja koulun henkilökunnan välillä
- koulun kerhotoiminta
- henkilökunnan kouluttaminen
- oppilashuoltoryhmä
- säännölliset palo- ja pelastusharjoitukset

3. TIEDOTTAMINEN KRIISITILANTEISSA

Henkilö, joka on saanut tiedon tapahtuneesta, tiedottaa siitä välittömästi rehtorille.

A) Rehtori selvittää

- ketä asia koskee
- mitä on tapahtunut ja missä
- miten kaikki tapahtui ja mitä tapahtumasta tiedetään
- jos rehtori ei ole paikalla toissijaisesti asian hoitaa apulaisrehtori
- kolmantena asiasta vastaa se luokanopettaja, jonka oppilasta asia koskee

B) Rehtori kutsuu kriisiryhmän avukseen

Koulussa toimii nimetty kriisiryhmä, jonka rehtori kutsuu kokoon kriisitilanteissa. Kriisiryhmä ottaa tarvittaessa yhteyttä koulun ulkopuolisiin tahoihin kuten sosiaalitoimeen tai terveydenhuoltoon tai seurakuntaan.

Kriisiryhmän tehtäviä:

- kokoontuu mahdollisimman nopeasti, muutaman tunnin sisällä
- kokoaa tiedot tapahtuneesta ja arvioi välittömän toiminnan tarpeen
- miettii jatkotoimet yhdessä kodin kanssa
- harkitsee ulkopuolisen avun tarvetta henkilökunnalle ja oppilaille
- organisoi toimintaa kriisitilanteissa
- arvioi kriisitilanteissa toteutettuja toimia
- perehdyttää uudet työyhteisön jäsenet kriisisuunnitelmaan

Kriisiryhmään kuuluvat:

- *Koulu lisää tähän kriisiryhmän jäsenen nimen ja puhelinnumeron*
- *Koulu lisää tähän kriisiryhmän jäsenen nimen ja puhelinnumeron*
- *Koulu lisää tähän kriisiryhmän jäsenen nimen ja puhelinnumeron*
- *Koulu lisää tähän kriisiryhmän jäsenen nimen ja puhelinnumeron*
- ...

C) Rehtori informoi sivistysjohtajaa, opettajia ja muuta koulun henkilökuntaa tapahtuneesta

- Opettajat saavat ohjeita asian käsittelystä luokissa – huhujen ehkäiseminen, oikeat tiedot
- Kaikki tiedottaminen koulun tapahtuu ensisijaisesti rehtorin kautta.

3.1 Kriisiviestinnän vastuut

A. SISÄINEN VIESTINTÄ

- Päävastuun sisäisestä viestinnästä kantaa rehtori.
- Rehtorin varahenkilönä toimii apulaisrehtori.
- Nopein ja tarkoituksenmukaisin viestintätapa (kuulutus, suusanallinen, soitto, tekstiviesti).

B. ULKOINEN VIESTINTÄ

- Päävastuun ulkoisesta viestinnästä kantaa sivistysjohtaja.
- Jokainen viranomainen (Sivistystoimiala, poliisi, pelastuslaitos...) vastaa vain omaan alaansa kuuluvasta viestinnästä.
- Viestintä medialle, viranomaisille, oppilaiden huoltajille.

4. TOIMINTAMALLEJA ERI KRIISITILANTEISSA

4.1 Oppilaan kuolema

- Oppilaan kuolemasta tiedon saanut opettaja tai muu henkilökunnan jäsen informoi rehtoria
- Rehtori kutsuu kriisiryhmän koolle. Kyseisen oppilaan luokanopettaja/luokanvalvoja/ryhmänohjaaja osallistuu kriisiryhmän kokoukseen.
- Kriisiryhmä sopii, kuka on yhteydessä oppilaan kotiin.
- Perheen toivomuksia tiedottamisen yms. noudatetaan.
- Keskustelu luokissa oppilaiden ikätason mukaisesti
- Adressi
- Liputus
- Hiljainen hetki (oppilaan kuva, kynttilä)
- Sovitaan perheen kanssa hautajaisiin osallistumisesta
- Oppilaiden seuranta mahdollisen ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi
- Henkilökunnalle mahdollisuus purkukeskusteluun

4.2 Opettajan tai koulun muuhun henkilökuntaan kuuluvan kuolema

- Rehtori informoi henkilökuntaa
- Omaisten toivomuksia tiedottamisen yms. suhteen noudatetaan.
- Kriisiryhmä suunnittelee asian käsittelyn oppilaiden kanssa
- Keskustelut luokissa
- Adressi
- Liputus
- Hiljainen hetki
- Sovitaan omaisten kanssa hautajaisiin osallistumisesta
- Oppilaiden seuranta mahdollisen ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi
- Henkilökunnalle mahdollisuus purkukeskusteluun

4.3 Oppilaan lähiomaisen kuolema

- Tieto rehtorille, joka tiedottaa kriisiryhmää
- Tieto oppilasta opettaville opettajille
- Oppilaan kotoa kysytään lupa kertoa asiasta muulle luokalla. Perheen toivomuksia tiedottamisen yms. suhteen noudatetaan.
- Osanotto oppilaan suruun, esim. kortti, piirustukset
- Opettaja/luokanvalvoja/ryhmänohjaaja valmistelee oppilaat vastaanottamaan oppilaan tämän tullessa kouluun
- Oppilaan tarjotaan keskustelumahdollisuutta esimerkiksi kuraattorin tai psykologin kanssa
- Oppilaan seuranta mahdollisen ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi

4.4 Itsemurhan uhka

- Puhu oppilaan kanssa.
- Älä jätä yksin
- Yksilökohtainen oppilashuoltoryhmä
- Ota yhteys kotiin ja tarvittaessa 112, joka arvioi oppilaan välittömän avun tarpeen.

4.5 Itsemurha

- Tieto rehtorille, joka kutsuu kriisiryhmän koolle.
- Rehtori tiedottaa henkilökuntaa.
- Tieto oppilaille: perheeltä lupa kertoa tosiasiat, jotta perättömät huhut estettäisiin. Perheen toiveita kunnioitetaan.
- Purkukeskustelu henkilökunnalle
- Keskustelut luokissa
- Keskusteluapu silminnäkijöille ja lähimmille ystäville
- Oppilaiden seuranta mahdollisen ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi

4.6 Onnettomuus koulussa

- Hälytä 112
- Anna ensiapua
- Tiedota rehtoria
- Oppilaat pois onnettomuuspaikalta
- Silminnäkijät erilleen, aikuisen läsnäolo
- Kriisiryhmä koolle
- Asian käsittely luokissa
- Kotien tiedottaminen Wilma-viestillä
- Järkyttyneimmät oppilaat päästetään kotiin vain aikuisen kanssa
- Henkilökunnan purkukeskustelu
- Purkukeskustelu luokissa
- Oppilaiden seuranta mahdollisen ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi
- Tapaturmailmoitus vakuutusyhtiöön
- Rehtori tai muu tilanteessa mukana ollut aikuinen kirjoittaa muistion tapahtumista
- Tee turvallisuuspoikkeamailmoitus.

4.7 Onnettomuus koulun ulkopuolella

- Rehtori selvittää tosiasiat ja informoi henkilökuntaa
- Keskustelu luokissa
- Tarvittaessa kerrotaan kotiin tieto tapahtuneesta ja oppilaiden mahdollisista reaktioista

4.8 Väkivaltatilanne koulussa

Väkivaltainen oppilas

- Toimi.
- Kehota lopettamaan väkivalta.
- Estä väkivallan jatkuminen, jos mahdollista. Pyydä mahdollisuuksia mukaan apua koulun muilta työntekijöiltä
- Älä arkaile soittaa 112, jos tilanne sitä vaatii.
- Anna ensiapua ja ohjaa tarvittaessa terveydenhoitajan luo
- Tiedota rehtoria.
- Tarvittaessa rehtori evää oppilaalta koulunkäyntioikeuden loppupäiväksi tai pidemmäksi ajaksi.
- Rehtori on yhteydessä oppilaan huoltajiin ja pyytää heitä hakemaan oppilaan kotiin.
- Rehtori kutsuu tarvittaessa koolle kriisiryhmän, joka suunnittelee tarvittavat toimenpiteet (keskustelu luokissa, henkilökunnan purkukeskustelu, yksilökohtainen oppilashuolto...)
- Rehtori tai muu tilanteessa mukana ollut aikuinen kirjoittaa muistion tapahtumista.
- Tee turvallisuuspoikkeamailmoitus.

Väkivaltainen aikuinen

- Suojaa oppilaat lukitsemalla ovi tai ohjaamalla heidät turvalliseen tilaan
- Soitto 112
- Tiedota rehtoria, joka tiedottaa muita koulussa olevia
- Akuutin tilanteen jälkeen rehtori kutsuu kriisiryhmän koolle
- Keskustelu luokassa
- Kotiväen tiedottaminen
- Järkyttyneimmät oppilaat päästetään kotiin vain aikuisen kanssa
- Henkilökunnan purkukeskustelu
- Purkukeskustelu luokissa
- Oppilaiden seuranta mahdollisen ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi
- Rehtori tai muu tilanteessa mukana ollut aikuinen kirjoittaa muistion tapahtumista.
- Tee turvallisuuspoikkeamailmoitus.

4.9 Välittömät tukitoimet

Ihmisten selviytymistä traumaattisessa tilanteessa helpottavat seuraavat seikat:

- rauhoittava, turvallisuutta luova ilmapiiri
- myötäeläminen ja huolenpito
- reaktioiden ymmärtäminen ja hyväksyminen
- uhrien kertomuksen kuunteleminen
- tyhjien sanojen ja lupausten välttäminen
- levollinen läsnäolo, se ettei jää yksin
- avoin ja rehellinen tieto tapahtuneesta
- tietojen pitäminen ajan tasalla

4.10 Jälkihoidon järjestäminen

Oppilaat

- Myöhempi tuen tarve on yksilöllinen ja siihen vaikuttaa traumaattisen tapahtuman luonne
- Yksilökohtaisessa oppilashuollossa pohditaan tapauskohtaisesti toimenpiteet

Henkilökunta

- Kriisitilanteissa täytyy muistaa myös henkilökunnan myöhempi tuen tarve.
- Henkilökunta pääsääntöisesti ohjataan työterveyshuoltoon.
- Kriisiryhmä voi tarvittaessa järjestää purkutilaisuuden, jossa on mahdollisuus keskustella tapahtuneesta ja purkaa kokemuksia. Purkutilaisuuden järjestäminen ei edellytä ulkopuolista vetäjää.

5. Suunnitelmasta tiedottaminen ja kouluyhteisön henkilöstön, oppilaiden, huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttäminen

Suunnitelma käydään koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa läpi turvallisuuden vuosikellon mukaisesti lukuvuosittain.

Huoltajat ja yhteistyökumppanit voivat tutustua suunnitelmaan kunnan internet-sivuilla.

6. Suunnitelman hyväksyminen, päivittäminen, toteutumisen seuranta sekä seurantaan liittyvä kirjaaminen ja arviointi

Kriisisuunnitelma hyväksytään Lopen kunnan sivistyslautakunnassa. Suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan. Suunnitelman toteutumista seurataan jatkuvana rehtorien ja opettajien toimesta, ja arvioidaan suunnitelman päivittämisen yhteydessä.

LIITE 1

OHJE KUOLEMASTA KERTOMISEKSI KOULUILLA

Yläkoululaisille ja lukiolaisille esimerkiksi näin:

”Olemme kokoontuneet yhteen siitä syystä, että olemme saaneet kuulla suruviestin.

Tänään/eilen tapahtui... tai koulumme oppilas / henkilökuntamme jäsen (nimi) on kuollut. (Eli kerrotaan, mitä on tapahtunut).

Tapahtunut on vaikea asia meille kaikille. Monet meistä kokevat nyt surua ja hämmennystä. Erityisen suuri suru on tällä hetkellä niillä, jotka ovat menettäneet läheisensä.

Koulussamme on lupa surra ja ilmaista tunteensa tilanteen johdosta. On myös tilaisuus purkaa sydäntään kahden kesken, esimerkiksi kouluterveydenhoitajan tai opettajan kanssa. Meitä ovat tukemassa myös koulukuraattori ja seurakunnan työntekijät.

Nyt pidämme hiljaisen hetken ... muistoksi.”

Alakoululaisille esimerkiksi näin:

Eilen/tänään... (kerrotaan asiallisesti, mitä on tapahtunut). Juuri nyt monessa perheessä on suuri suru ja itkettä, kun oma sisko / veli / serkku /kaveri on kuollut. Monia meistäkin itkettä ja ihmetyttää tapahtunut.

Meillä Suomessa on sellainen kaunis tapa, että jos jollakin on surua kuoleman vuoksi, voidaan siitä jutella ja pitää tällaisia yhteisiä hetkiä – niin kuin meillä nyt tässä.

Näissä hetkissä on tapana:

- sytyttää kynttilä
- laittaa valokuva esille
- ja usein lippu on puolitangossa.

Sitten on tapana olla hetki hiljaa ja lähettää voima-ajatuksia niille, joilla on surua. Hiljainen hetki tarkoittaa sitä, että:

- ei katsota toisia
- ei kosketa eikä tökitä vieruskaveria
- ei supista tai sanota mitään.

Ollaan vain hetkinen ihan hiljaa.

Jos rupeaa itkettämään, sitä ei tarvitse nolostella.

Jos alkaa naurattaa, paina pää alas ja pinnistele, että vieruskaveri saa olla rauhassa

(Sitten hiljainen hetki)

Kiitos.

Kaikille koulun aikuisille voitte jutella, ja kysyä, jos joku asia jäi painamaan mieltä. Jos ei ole kysyttävää, se ei haittaa.

Meidän koulupäivämme jatkuu kohta ihan niin kuin opettajat ovat suunnitelleet. Välitunneilla saa leikkiä ja pelata, saa myös nauraa.

LIITE 2

MALLEJA WILMA-VIESTEISTÄ

Malli Wilma-viestistä menehtyneen oppilaan luokkatovereiden kotiin:

... luokka on tänään saanut surullisen tiedon, että ... on menehtynyt. Tämä asia koskettaa syvästi meitä kaikkia, varsinkin luokan oppilaita. Lähipäivinä käytämme paljon aikaa tapahtuneesta puhumiseen. Pidämme ... muistotuokion. Koululla on paikalla ... tarjoamassa keskusteluapua. Lapsille on tärkeää, että myös kotona voidaan puhua avoimesti tapahtuneesta.

Malli Wilma-viestistä onnettomuustilanteen jälkeen:

Koulussa on tänään tapahtunut onnettomuus, jossa Lähipäivinä käytämme paljon aikaa tapahtuneesta puhumiseen. Koululla on paikalla ... tarjoamassa keskusteluapua. Lapsille on tärkeää, että myös kotona voidaan puhua avoimesti tapahtuneesta.

Malli Wilma-viestistä väkivaltatilanteen jälkeen:

Koulussa on tänään tapahtunut väkivaltatilanne, jossa Lähipäivinä käytämme paljon aikaa tapahtuneesta puhumiseen. Koululla on paikalla ... tarjoamassa keskusteluapua. Lapsille on tärkeää, että myös kotona voidaan puhua avoimesti tapahtuneesta.

LIITE 3

KRIISITILANTEEN KÄSITTELY LASTEN KANSSA

Koulussa on hyvä säilyttää normaali työjärjestys, sillä arjen rytmi ja jatkuvuus luovat turvallisuutta. Kuitenkin opetuksessa tulee joustaa tilanteen edellyttämällä tavalla. Lasten ja nuorten esittämille kysymyksille, ajatuksille ja tunteille tulee varata riittävästi aikaa.

Mahdollisia keskusteluaiheita:

Mitä todella on tapahtunut?

- Varmistetaan faktat sen hetkisen tiedon mukaisiksi.

Miten sait tietää?

- Missä olit, mitä olit tekemässä juuri silloin.

Mitä ajattelit?

- Käydään läpi ajatukset tapahtuman/tiedon saamisen hetkellä.

Mitä tunsit?

- Tunteet saattavat herätä vasta myöhemminkin. Usein on ensin vain kummastusta ja järkytystä, tai tunteiden puutetta.

Miten voi auttaa itseään/toista eteenpäin?

- Puhuminen, muistelu, arki, liikunta...

Mitä koulupäivän jälkeen tapahtuu?

- Välitetään kotiin tietoa että asiaa on käsitelty koulussa ja kannustetaan puhumaan myös kotona.